

Opinie

Kiezen voor klokkenluider

- Marcel Pheijffer

woensdag 7 januari 2015, 20:30: woensdag 7 januari 2015, 20:30 [bekijk PDF](#)

Marcel Pheijffer
Kato Tan

Sinds ik als ‘inhoudelijk secretaris’ werkzaam was voor de parlementaire enquêtecommissie bouwnijverheid (2002) heb ik iets met het onderwerp klokkenluiders. Toentertijd is Ad Bos symbool geworden voor een groep mensen die in verband met maatschappelijke misstanden aan de bel trokken en daar uiteindelijk zelf de dupe van werden. Velen kennen de foto van een berooide Ad Bos met zijn vrouw in een armzalige caravan.

Het onderwerp bescherming van klokkenluiders is belangrijk, zowel sociaal-maatschappelijk als politiek. In Nederland maar ook in de Verenigde Staten krijgt het onderwerp regelmatig aandacht. Blogster Francine McKenna schreef er bijvoorbeeld recentelijk een interessant stuk over, waarin zij onder meer verwees naar Jason Zuckerman die vanuit juridisch perspectief over het onderwerp schrijft.

Kern van hun bijdragen is dat in de VS de bescherming van klokkenluiders goed is geregeld. Onder meer in de Sarbanes-Oxley Act (SOx). Voorts verwijzen zij naar casuïstiek en bijbehorende jurisprudentie. Daarin is de rode draad dat de klokkenluider die misstanden op het gebied van fraude aan de kaak stelt, stevige bescherming geniet. Indien de klokkenluider wordt getroffen door vergeldingsacties van diens werkgever heeft hij recht op schadevergoeding.

In maart 2014 kreeg Catherine Zucker, voorheen werkzaam bij Playboy Enterprises Inc, een vergoeding van \$ 6 mln omdat zij aan de bel trok in verband met verslaggevingstechnische misstanden: de ceo en cfo hadden zichzelf zonder instemming van de bevoegde organen extra bonussen (\$ 1 mln) toegekend. Toen zij daar bij de cfo een punt van maakte, werd zij door hem terzijde geschoven. Een andere belangrijke uitspraak betreft de kwestie Halliburton. Ook hier trok een interne accountancymedewerker aan de bel, namelijk toen hij zag dat de opbrengstverantwoording werd gemanipuleerd. Binnen zijn bedrijf kreeg hij geen gehoor voor zijn waarschuwingen dienaangaande, waarna hij zich meldde bij de Amerikaanse beurstoezichthouder, die een onderzoek instelde. Vervolgens maakte de baas van de klokkenluider diens identiteit intern bekend, waarna hij persona non grata werd. Hij zou namelijk geen teamspeler zijn die een oplossing zocht voor verslaggevingstechnische vraagstukken. In een heldere uitspraak koos de rechter echter partij voor de klokkenluider.

McKenna refereert ook aan de zaak van Antoine Deltour, een voormalig PwC-accountant, die tienduizenden documenten heeft gelekt inzake door PwC opgezette fiscale constructies via Luxemburg ('LuxLeaks'). Deltour stelt dat hij uit overtuiging heeft gehandeld. Hij koos voor het vak van accountant omdat hij deze functionaris ziet als een toezichthouder die de boeken controleert. Waar hij bij PwC in terecht kwam omschrijft hij echter als 'a massive tax optimisation practice' waarvan hij geen onderdeel wilde uitmaken. Los van de vraag of PwC in deze al dan niet onrechtmatig of anderszins illegaal heeft gehandeld, zorgt LuxLeaks voor een Europese discussie over belastingconstructies en worden het beleid en de regelgeving dienaangaande aangescherpt. Tot op zekere hoogte wordt daarmee het gelijk van Deltour bewezen, hoewel hij in Europa het risico loopt juridisch te worden aangepakt voor het lekken van vertrouwelijke informatie.

Bezien vanuit het Amerikaanse recht zou hij aldaar vermoedelijk geheel worden beschermd.

McKenna en Zuckerman wijzen er op dat de SOx-wetgeving en jurisprudentie vooral van belang zijn voor interne en externe accountants, alsmede voor compliancemedewerkers. Vooral externe accountants worden zo geholpen om hun publieke taak goed uit te voeren.

Accountantsorganisaties, aldus Zuckerman, staan continu onder druk van concurrentie en daarom bestaat de prikkel om cliënten te willen behouden en deze te plezieren. Bijvoorbeeld door het op verzoek van de cliënt verwijderen van medewerkers uit het controleteam die (te) lastige vragen stellen; hetgeen geschiedde in boekhoudschandalen bij Enron en Xerox. Robuuste klokkenluidersregelingen zouden de optimale bescherming bieden om onder die druk uit te komen, waardoor ongewenste praktijken zonder angst voor represailles kunnen worden gemeld. Al met al thematiek die binnen de Nederlandse context het doordenken waard is in het kader van de aanpak van fraude en de herziening van de accountancy wet- en regelgeving.

Marcel Pheijffer is hoogleraar accountancy aan de universiteiten van Nyenrode en Leiden.

1 reactie

Beste heer Pheijffer, wat schrijft u nu eigenlijk? "thematiek die binnen de Nederlandse context het doordenken waard is?" Ja, zo kunnen we nog decennia blijven denken zonder dat er daadwerkelijk een klokkenluidersbescherming komt. Nee, het is aan de Expertgroep Klokkenluiders zelf en de vasthoudendheid van Ronald van Raak (SP) te danken, dat er een Wet Huis voor Klokkenluiders komt waarin een eerste aanzet tot bescherming wettelijk is geregeld. Een beter initiatief dan het Advies- en Meldpunt Klokkenluiders (het door het Ministerie van Binnenlandse Zaken opgetuigd bureau) waar de klokkenluider wel een kop koffie en advies kan krijgen maar geen persoonlijke juridische steun in zijn/haar kwestie en waar dure onderzoeken naar het eigen functioneren prevaleren boven een klokkenluidersfonds. En dan nog even over Ad Bos; waarom heeft niemand hem in 2001 gewezen op de toen al geldende beloningsregeling voor tipgevers? Die was bij de ingewijden toch bekend? U kende die regeling toch ook uit uw tijd als FIOD-ambtenaar? Nee, "we houden Bos een beetje aan het lijntje, zijn informatie willen wij hebben" schreef een OvJ. Schandalig om als overheid deze klokkenluider jarenlang te laten bungelen en te laten eindigen in een camper. Met "thematiek doordenken" komen we er toch echt niet, is mijn mening.